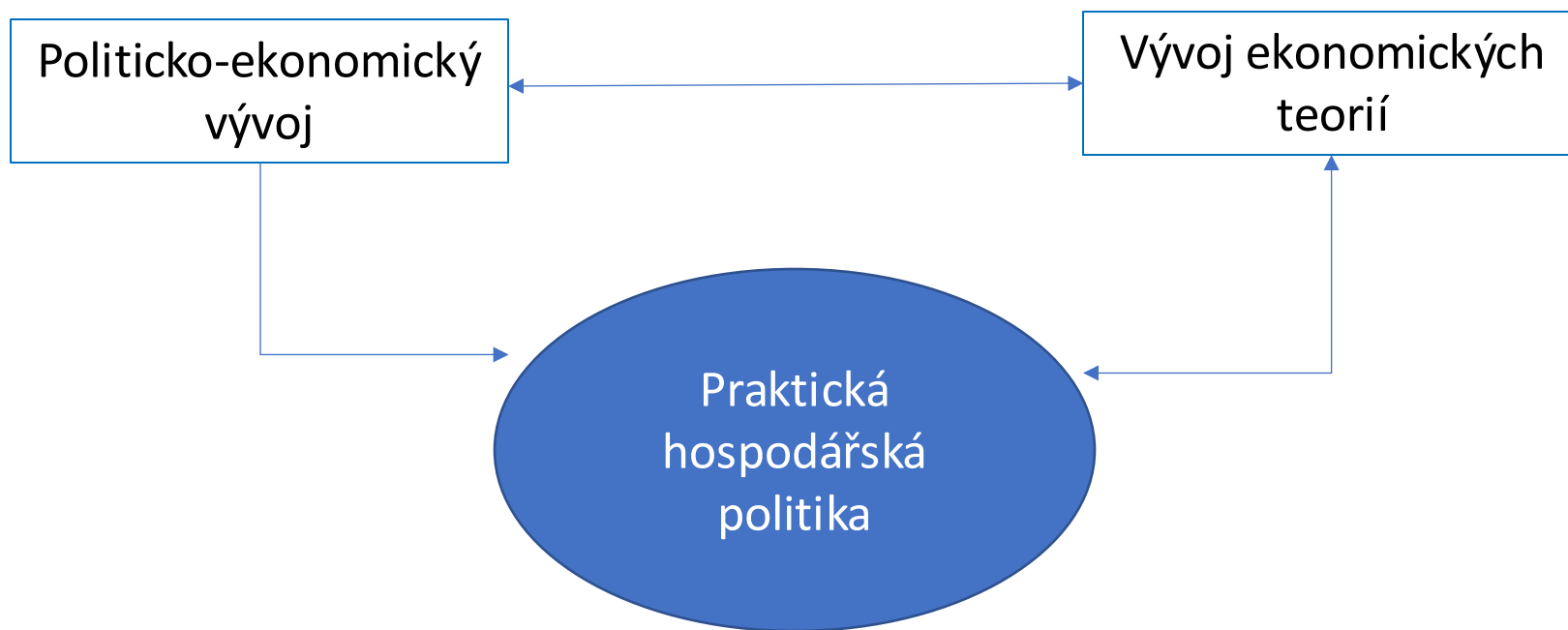

7. Hospodářská politika státu v oblasti energetického sektoru a nerostných surovin

prof. Ing. Lenka Fojtíková, Ph.D.

Hospodářská politika

- **Záměrná, praktická činnost státu** – přístup státu k ekonomice své země
- Hospodářská politika jako **samostatná vědní disciplína** se nachází na pomezí ekonomické teorie a hospodářské praxe – praktická hospodářská politika

Teoretická východiska hospodářské politiky

Liberální hospodářská politika

minimální zásahy státu do ekonomiky

- Učení fyziokratů
- Klasický liberalismus
- Neoklasické teorie
- Monetarismus

Intervencionistická hospodářská politika

výrazné zásahy státu do ekonomiky

- Učení merkantilistů
- Keynesiánství
- Teorie plánování
 - Imperativní plánování
 - Indikativní plánování

Hospodářsko-politická koncepce

Liberální

- Vychází z konzervativní hospodářské politiky.
- Proč nemá stát zasahovat do ekonomiky.
- Hlavní cíl – stabilní cenová hladina a vnější rovnováha.

Intervencionistická

- Vychází z Keynesovy teorie.
- Trh jako hlavní prvek ekonomického systému.
- Existence tržních selhání.

Marxistická

- Stát jako univerzální správce celé ekonomiky.
- Signály trhu jsou nahrazeny příkazovým systémem.

Cíle hospodářské politiky

Vztah mezi cíli hospodářské politiky

Cíl – dosažení **vnitřní a vnější rovnováhy** ekonomiky

Kombinace vnitřní a vnější nerovnováhy

- Přebytek obchodní bilance a recesní mezera
- Deficit obchodní bilance a inflační mezera
- Deficit obchodní bilance a recesní mezera
- Přebytek obchodní bilance a inflační mezera

Nástroje:

- **Politika měnící výdaje** (C, I, G aj.)
- **Politika přesunující výdaje** (přesun výdajů mezi domácím sektorem a zahraničím)

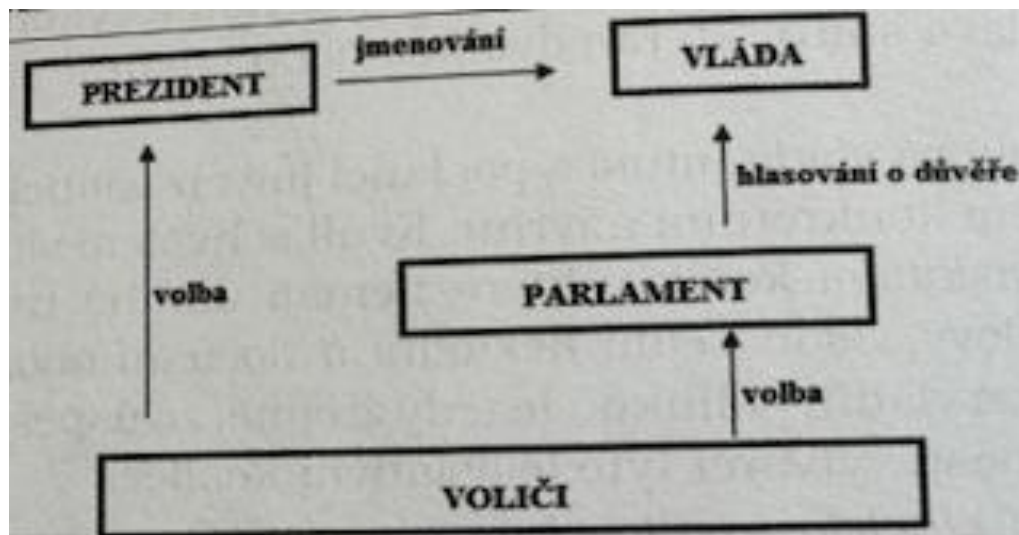
Institucionální prostředí hospodářské politiky

- Hospodářský systém
 - Koordinační systém dědičného přinucení
 - Koordinační systém tržně cenový
 - Koordinační systém organizačně příkazový
- Politický systém
- Byrokracie
- Velké sociální skupiny
- Nadnárodní a mezinárodní organizace, integrační seskupení

Politický systém

- **Parlamentní systém**

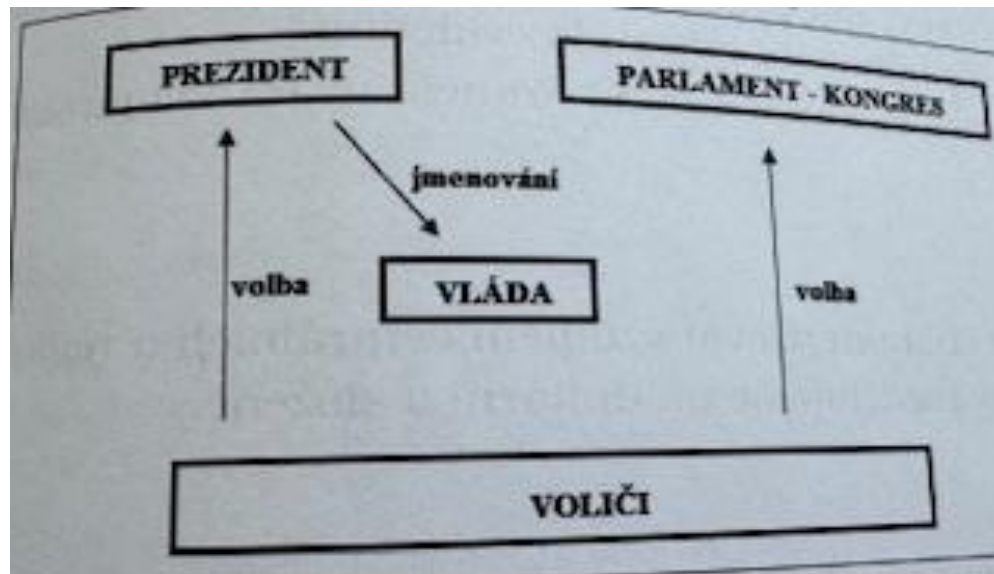
- Premiérský typ parlamentního systému
- Kancléřský typ parlamentu
- Parlamentní systém s převahou zákonodárného sboru

Politický systém

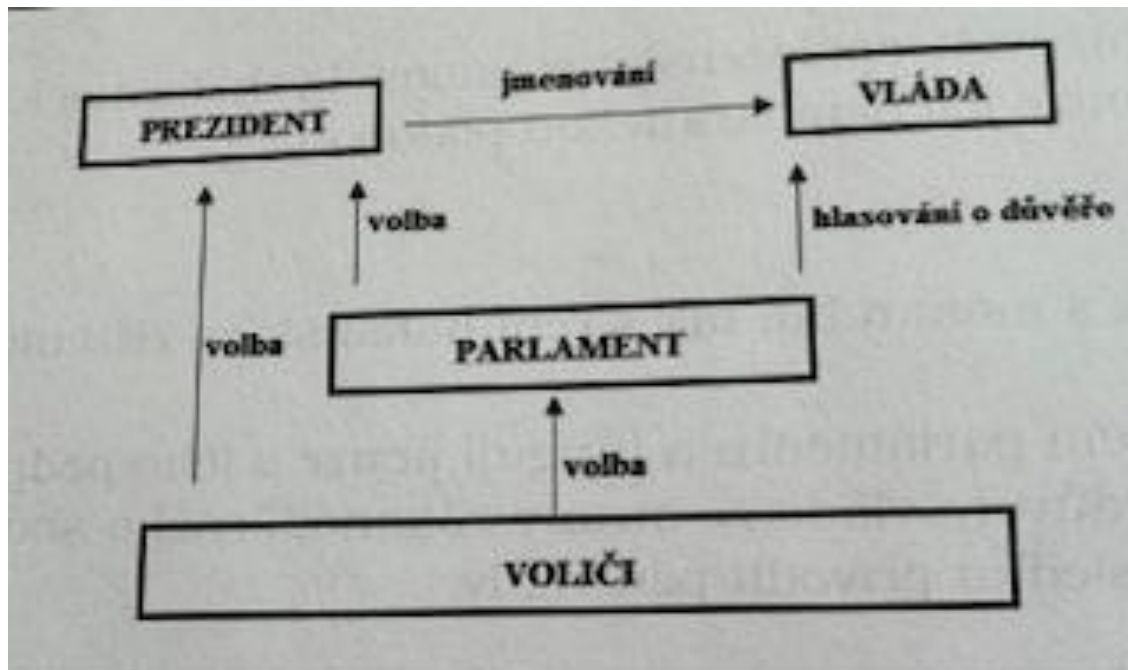
- **Prezidentský systém**

- Prezident je přímo volený
- Prezident je hlavním nositelem výkonné moci
- Má pevně stanovenou délku funkčního období

Politický systém

- **Poloprezidentský systém**
 - Výkonná moc je rozdělena mezi prezidenta a vládu

Nositelé hospodářské politiky

- Zákonodárné instituce
- Vládní instituce
- Emisní banka
- Instituce vytvářející protimonopolní prostředí a dohlíží nad jeho kvalitou
- Soudní instituce
- Nositelé vlivu (odborníky, politické strany, svazy zaměstnavatelů aj.)

Nositelé hospodářsko-politického rozhodování – ***decizní sféra***

Nositelé hospodářsko-politického vlivu – ***vlivová sféra***

Nástroje hospodářské politiky

- **Podle úrovně působení**
 - Mikro a makroekonomické nástroje
- **Podle charakteru vlivu**
 - Nástroje přímé a nepřímé
- **Podle oblasti působení**
 - Nástroje měnové, fiskální aj.
- **Podle způsobu ovlivňování**
 - Nástroje selektivní a plošné
- **Podle toho, zda se mění podstatné prvky ekonomického systému**
 - Nástroje systémotvorné a běžné

Provádět hospodářskou politiku?

Vládní selhání

- Zájmy a schopnosti politiků a byrokracie
- Časová zpoždění a fáze hospodářsko-politického rozhodování

Tržní selhání

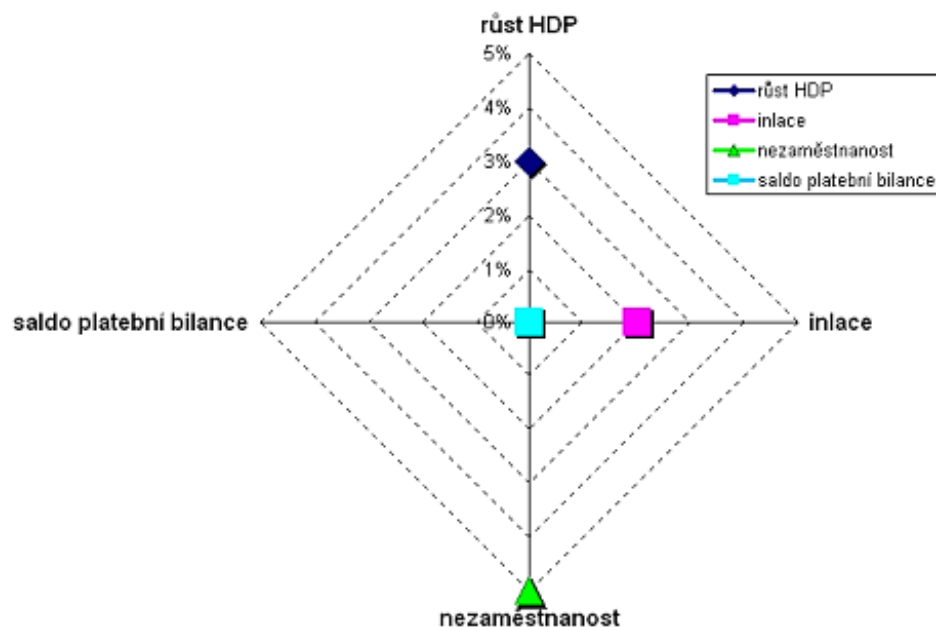
- Nedokonalá konkurence
- Externality
- Veřejné statky
- Nedokonalosti trhu jako jsou asymetrické informace

Tržní selhání jako ospravedlnění státních zásahů

Evropskou zelenou dohodu lze vnímat jako dlouhodobou příležitost, která si však v krátkém a středním horizontu vyžádá obrovské finanční náklady. Lze ji považovat za fundamentální parametr pro provádění nutných strukturálních reforem. Symbióza Evropské zelené dohody a strukturálních reforem může znamenat významné posílení podmínek pro dlouhodobě udržitelný hospodářský růst a eliminaci sociálních i environmentálních negativních externalit a některých dalších projevů tržních selhání.

Úryvek z Transformačního plánu MSK, 2021

Měření účinnosti hospodářské politiky

Čím více se bude magický čtyřúhelník sledované země blížit magickému čtyřúhelníku optimálnímu, tím lze hospodářskou politiku považovat za úspěšnější a účinnější

Měření účinnosti hospodářské politiky a ratingové agentury

Stupnice ratingových agentur		
<i>Moody's</i>	<i>S&Ps</i>	
Aaa	AAA	Nejvyšší investiční rating
AaA	AA	Vysoké investiční
A	A	ohodnocení
Baa	BBB	Střední—nejnižší investiční rating
Ba	BB	Spekulativní
B	B	Vysoce spekulativní
Caa	CCC	Velmi nízká kvalita
Ca	CC	
C	C	
	D	

MOODY'S		STANDARD & POOR'S		Fitch
Investiční stupně				
Aaa	Austrálie, Dánsko, Kanada, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Nový Zéland, Norsko, Singapur, Švédsko, Švýcarsko, USA	AAA	Austrálie, Dánsko, Kanada, Lichtenštejnsko, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Norsko, Singapur, Švédsko, Švýcarsko	Dánsko, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Norsko, Singapur, Švédsko, Švýcarsko, Austrálie
Aa1	Finsko, Rakousko	AA+	Finsko, Hongkong, Nový Zéland, Rakousko, Tchaj-wan, USA	Finsko, Kanada, Nový Zéland, Rakousko, USA
Aa2	Francie, J. Korea, Katar, Spojené arabské emiráty	AA	Belgie, Francie, Irsko, J. Korea, Katar, Spojené arabské emiráty, Spojené království	Katar, Tchaj-wan
Aa3	Belgie, ČESKÁ REPUBLIKA , Irsko, Hongkong, Spojené království, Tchaj-wan	AA-	ČESKÁ REPUBLIKA , Estonsko, Izrael, Slovinsko	Belgie, ČESKÁ REPUBLIKA , Francie, Hongkong, Irsko, J. Korea, Kuvajt, Spojené arabské emiráty, Spojené království
A1	Čína, Estonsko, Japonsko, Kuvajt, S. Arábie	A+	Čína, Island, Japonsko, Kuvajt, Litva, Lotyšsko, Slovensko	Čína, Estonsko, Izrael, Malta, S. Arábie

Hospodářská politika ČR v oblasti energetického sektoru a nerostných surovin

Hlavní dokumenty k energetice:

- Vnitrostátní plán ČR v oblasti energetiky a klimatu (finalizace 6/2024)
- Státní energetická koncepce ČR (2015) → Nařízení vlády č. 349/2022 Sb. o státní energetické koncepci a o územní energetické koncepci (2022)
- Národní akční plán rozvoje jaderné energetiky v ČR (2015)

Hlavní dokumenty k nerostným surovinám:

- Surovinová politika v oblasti nerostných surovin a jejich zdrojů (2017)

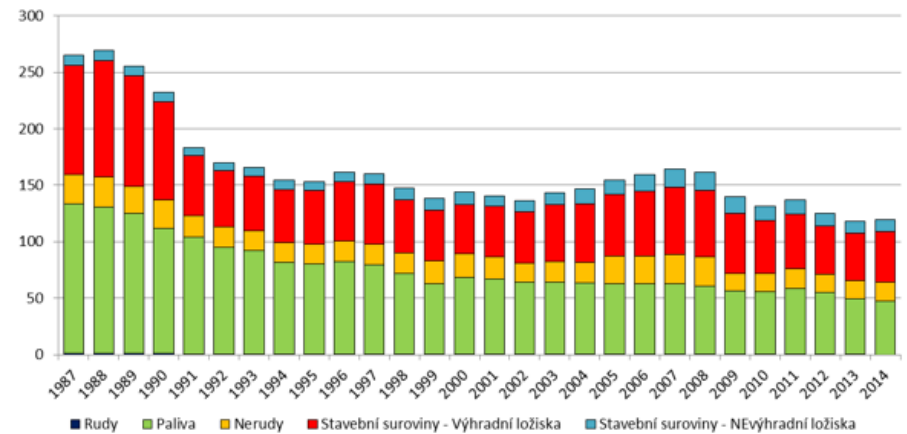
Hlavní dokumenty v oblasti průmyslu:

- Nová průmyslová strategie EU (2020)
- Průmysl 4.0 (2016)

Hlavní cíle

Surovinová strategie ČR (2017)

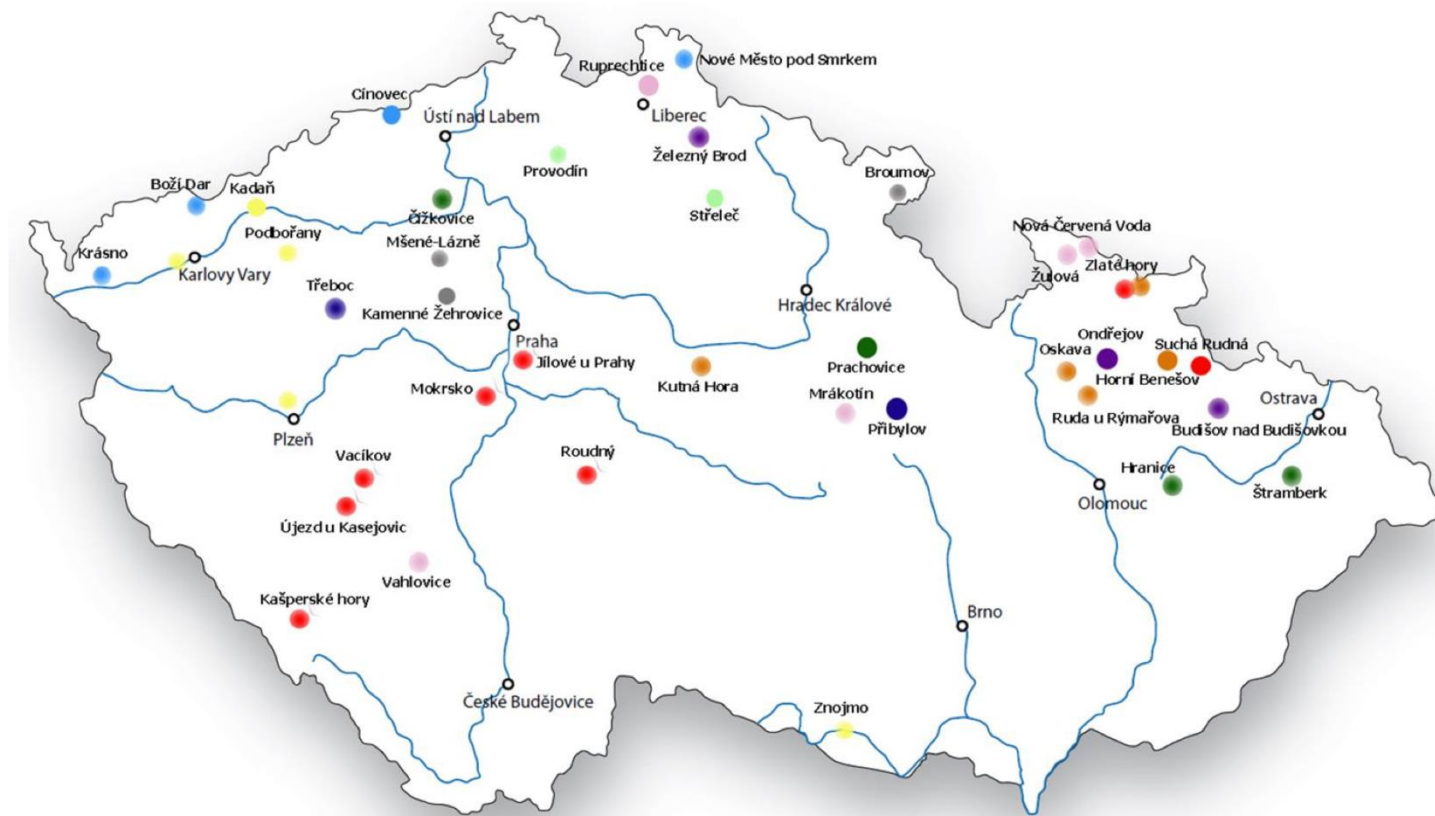
- **Základní vize:** *efektivní a udržitelné zajištění a využívání rudních, nerudných, energetických, stavebních i netradičních a high-tech nerostných zdrojů ku prospěchu obyvatel i konkurenceschopného národního hospodářství ČR*
- ČR – země s vysokým podílem průmyslu, musí mít zajištěn dostatek surovinových vstupů → **konkurenceschopnost ČR**
- Z hlediska surovinové bezpečnosti státu je nezbytné, v případech, kdy je to ekonomicky rentabilní a přijatelné z hlediska ochrany ŽP, **přednostně využívat nerostný surovinový potenciál ČR**

Zdroj: MPO, ČGS

Těžba surovin v ČR

Surovina	Jednotka	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Energetické suroviny																
Uran ¹⁾	t	289	286	259	252	222	232	165	134	128	56	34	33	29	27	21
z toho loužením	t	42	44	19	28	22	27	26	28	32	33	34	33	29	27	21
Černé uhlí	kt	12 197	10 621	11 193	10 967	10 796	8 610	8 341	7 640	6 074	4 870	4 110	3 150	1 861	1 829	1 281
Hnědé uhlí	kt	47 456	45 354	43 931	46 848	43 710	40 585	38 348	38 251	38 646	39 310	39 187	37 465	29 505	29 278	33 398
Lignit	kt	416	262	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ropa	kt	236	217	173	163	150	152	147	126	116	107	109	81	91	82	75
Zemní plyn	mil. m ³	168	180	201	187	204	207	198	200	169	171	179	146	138	153	165
Nerudní suroviny																
Grafit	kt	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pyroponosná hornina	kt	24	26	23	17	12	16	18	17	8	34	13	12	1	0	3
Vltavínonosná hornina	kt	177	104	103	117	74	74	81	121	71	96	111	76	82	49	48
Kaolin	kt	3 833	2 886	3 493	3 606	3 318	3 108	3 281	3 454	3 543	3 669	3 622	3 446	3 069	3 454	3 009
Jíly	kt	574	377	429	499	485	465	518	569	538	537	469	441	454	456	478
Bentonit	kt	235	177	183	160	221	226	301	369	374	254	277	357	226	198	167
Diatomit	kt	31	0	32	46	43	49	34	15	26	34	31	43	46	18	44
Živec a náhrady živců	kt	524	454	407	429	460	426	439	454	485	402	480	493	448	528	514
Křemenné suroviny	kt	18	16	14	24	17	15	16	14	18	17	16	17	11	20	10
Písky sklářské a slévárenské	kt	1 853	1 364	1 361	1 371	1 340	1 274	1 337	1 347	1 322	1 311	1 302	1 254	1 153	1 298	1 279
Vápence a cementářské suroviny	kt	11 465	9 488	9 828	11 244	9 858	9 605	10 342	10 568	10 995	10 399	11 727	11 357	11 281	11 480	10 784
Dolomit	kt	449	337	385	369	440	392	449	451	417	450	451	453	398	393	429
Sádrovec	kt	35	13	5	11	14	11	11	11	10	7	8	10	17	17	20
Stavební suroviny																
Dekorační kámen	kt	723	710	823	648	504	462	549	653	551	392	362	359	492	512	388
Stavební kámen	kt	44 277	41 307	37 270	36 717	32 535	33 004	35 972	39 749	37 242	37 873	41 286	41 866	42 422	44 782	45 058
Štěrkopísky	kt	27 306	23 974	19 240	21 424	18 785	17 363	17 668	19 546	18 338	19 848	20 473	19 982	20 335	21 370	21 513
Cihlářské suroviny	kt	2 756	2 215	1 836	1 943	1 851	1 589	1 509	1 622	1 984	1 672	2 021	1 791	1 735	1 811	1 846

Obr. 2 Těžba nerostných surovin

Legenda:

● ... těžba zlata	● ... těžba žuly
● ... těžba cínu	● ... těžba pískovce
● ... těžba stříbra	● ... těžba opuky
● ... těžba kaolínu	● ... těžba sklářských písků
● ... těžba vápence	● ... těžba pokrývačských břidlic

Nositelé HP ČR v oblasti energetické a surovinové politiky

- **Ministerstvo průmyslu a obchodu**
 - Rada vlády pro energetickou a surovinovou strategii ČR (2019)
 - Uhelná komise (2019)
 - Stálý výbor pro výstavbu nových jaderných zdrojů
- **Ministerstvo životního prostředí**

Nadnárodní vliv – společné cíle, nástroje a závazky v EU → Energetická unie v EU, Průmyslový plán Zelené dohody pro Evropu, Plán REPowerEU, program InvestEU, Inovační fond

Rada vlády pro energetickou a surovinovou strategii ČR (2019)

- Stálý poradní orgán vlády v oblasti energetické a surovinové politiky státu
- Předsedou Rady je ministr průmyslu a obchodu, 1. místopředsedou je ministr životního prostředí a 2. místopředsedou je náměstek ministra průmyslu a obchodu pro oblast surovin a energetiky
- Radu tvoří 9 pracovních skupin
- Hlavním cílem Rady vlády je poskytnout vládě podporu při přípravě a projednávání koncepčních a strategických dokumentů

Přehled a termíny jednání Rady vlády a informace ze zasedání Rady vlády:

2022	2019	2018	2017	2016	2015	2014
20.9.	3.5.	23.4.	23.3.	17.3.	5.5.	14.4.
	17.12.		6.10.	27.10.	10.9.	26.6.
					1.12.	18.9.
						27.11.

Uhelná komise (2019)

- Stálý poradní orgán vlády v oblasti energetické a surovinové politiky státu
- Předsedy Komise jsou ministr průmyslu a obchodu a ministr životního prostředí
- Komise má 3 pracovní skupiny, celkem má 19 členů
- Hlavním cílem Komise je poskytnout vládě objektivní a konsensuální výstupy s ohledem na budoucí využití hnědého uhlí v ČR

Přehled a termíny jednání Uhlé komise a informace z jednání Uhlé komise:

2019	26.8.	1.10.	25.11.								
2020	13.1.	5.6.	20.10.	4.12.							
2021	20.7.										

Cíle snižování emisí

55% snížení emisí skleníkových plynů do roku 2030 v porovnání s rokem 1990

Dosažení klimatické neutrality do roku 2050

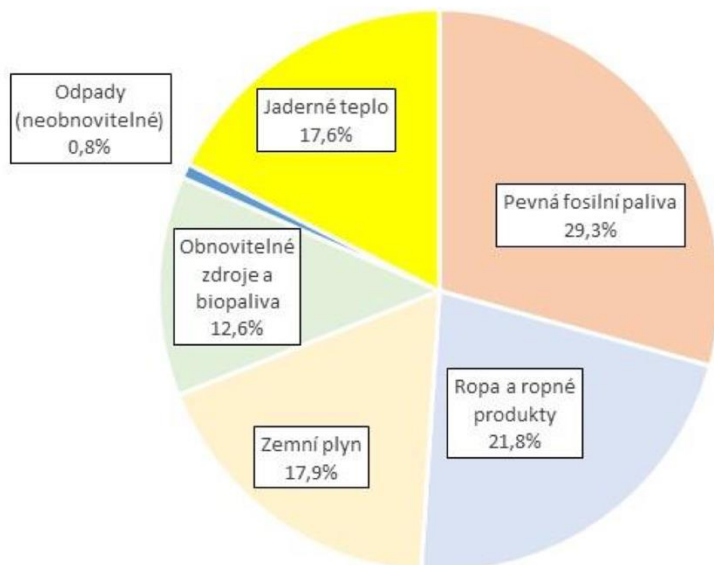
ČR: snížit podíl fosilních paliv na spotřebě primární energie **na 50 % do roku 2030 a 0 % do roku 2050** a **zcela utlumit využití uhlí** pro výrobu elektřiny a tepla **do roku 2033**

Podíl OZE na hrubé konečné spotřebě energie 42,5 % do roku 2030

Ukončení dovozu ruských fosilních paliv do konce roku 2027

Vládní selhání

Celkové množství energie v ČR, 2021

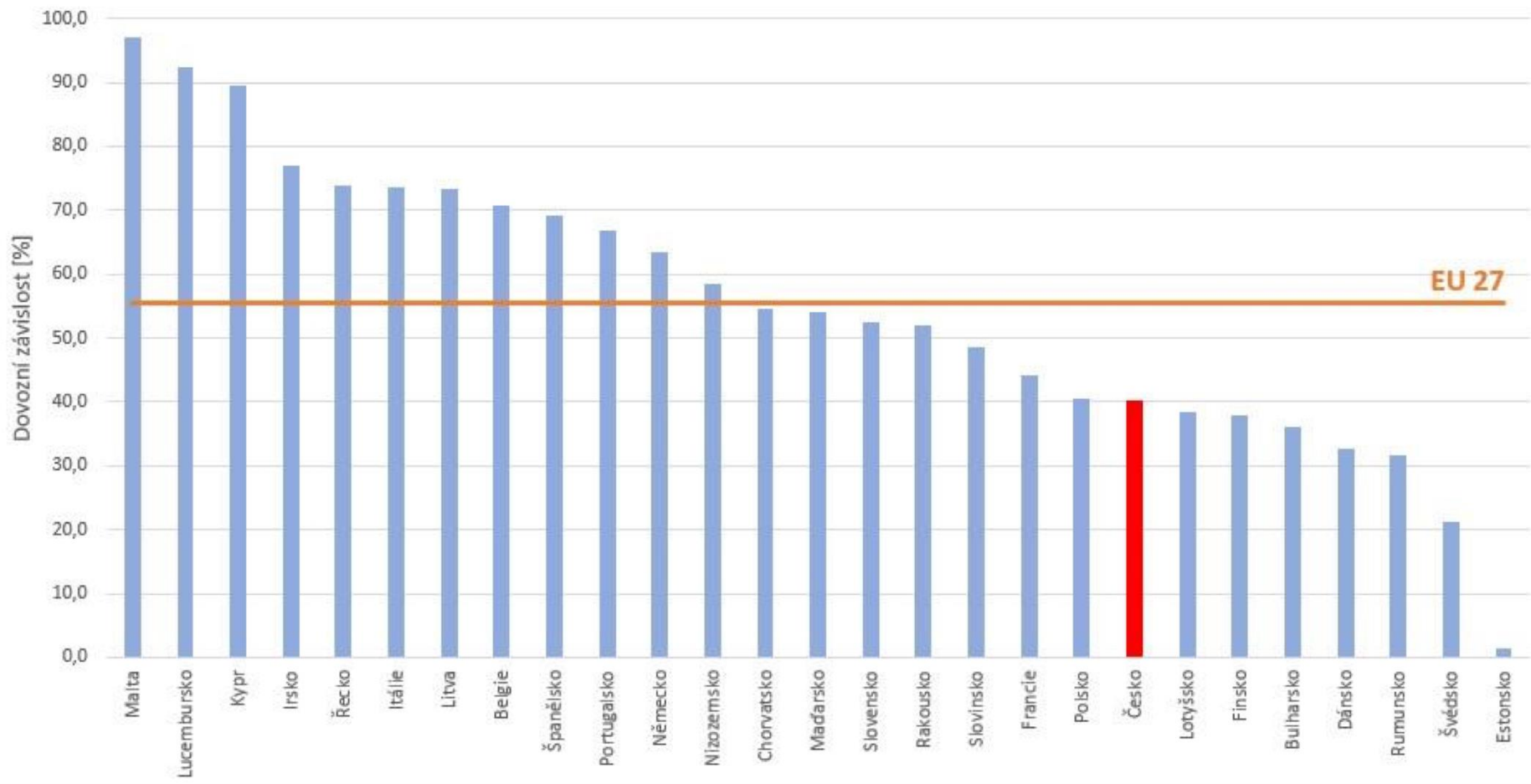
**... zcela utlumit využití
uhlí pro výrobu elektřiny a
tepla do roku 2033**

(Aktual. Vitrostátní plán
ČR v oblasti energetiky a
klimatu, 2023)

Evropská zelená dohoda představuje novou
růstovou strategii, jež se zaměřuje
na transformaci EU ve férovou a prosperující
společnost s moderní a zdrojově efektivní
a konkurenceschopnou ekonomikou, kde
nejsou žádné emise (net emissions)
skleníkových plynů v roce 2050 a kde
hospodářský růst je oddělen od využívání
zdrojů (decoupling).

Transformační plán MSK, 2021

Energetická dovozní závislost zemí EU 27, 2021

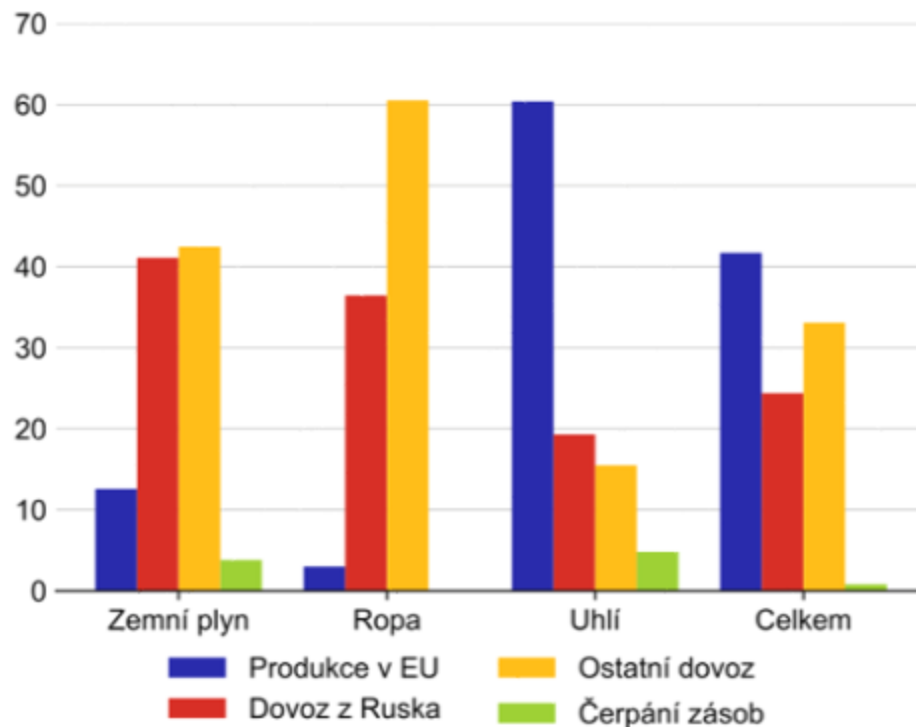
Dovoz energetických surovin z RF do EU v roce 2022

Tabulka 2 – Ropa v roce 2020 představovala téměř polovinu ruského vývozu energetických surovin do EU

struktura ruského dovozu energetických surovin do EU, v mld. EUR a v %, pramen Eurostat

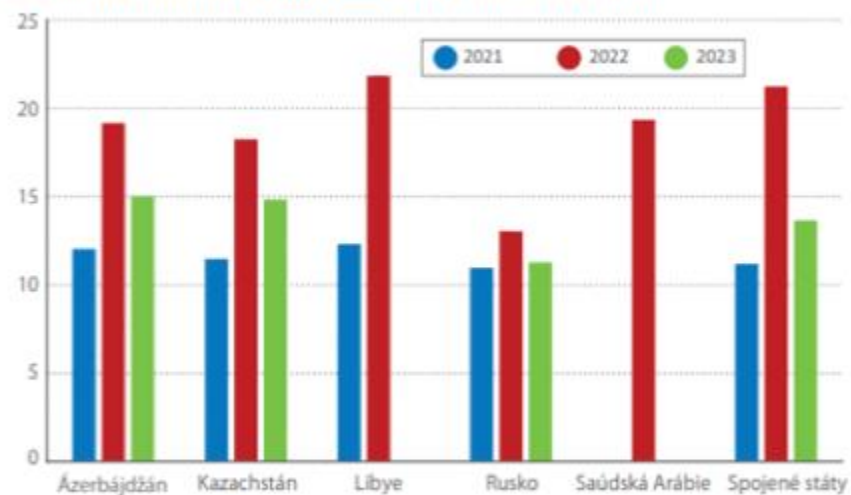
	V mld. EUR	Podíl v %
Ropa	48,5	48,9
Rafinérské produkty	22,4	22,7
Zemní plyn (potrubní)	12,9	13,1
Zemní plyn (zkapalněný)	4,9	4,9
Uhlí	5,4	5,5
Ostatní	5,9	4,9

Graf 2 – U zdrojů energie jsou země EU nejvíce soběstačné u uhlí
podíl v % z celkové spotřeby v EU, údaje za rok 2020, pramen Eurostat

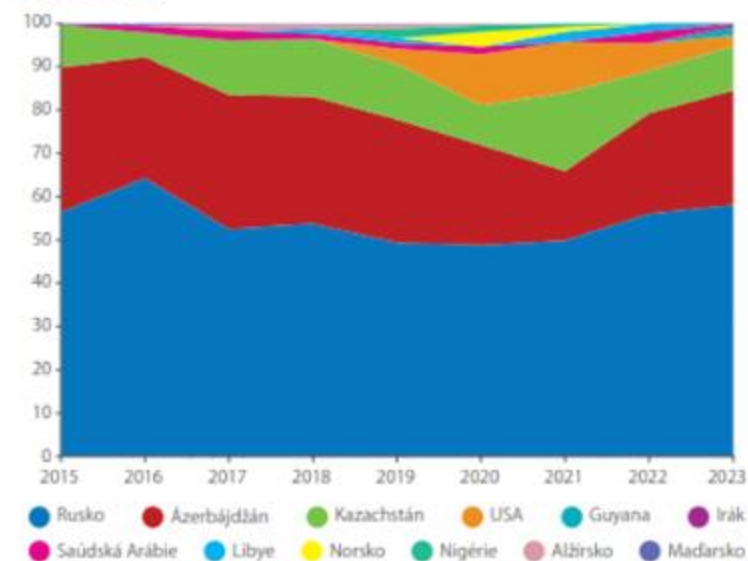
Dovoz ropy do ČR v letech 2021 – 2023

PRŮMĚRNÉ HODNOTY DOVOZU ROPY (tis. Kč za tunu)

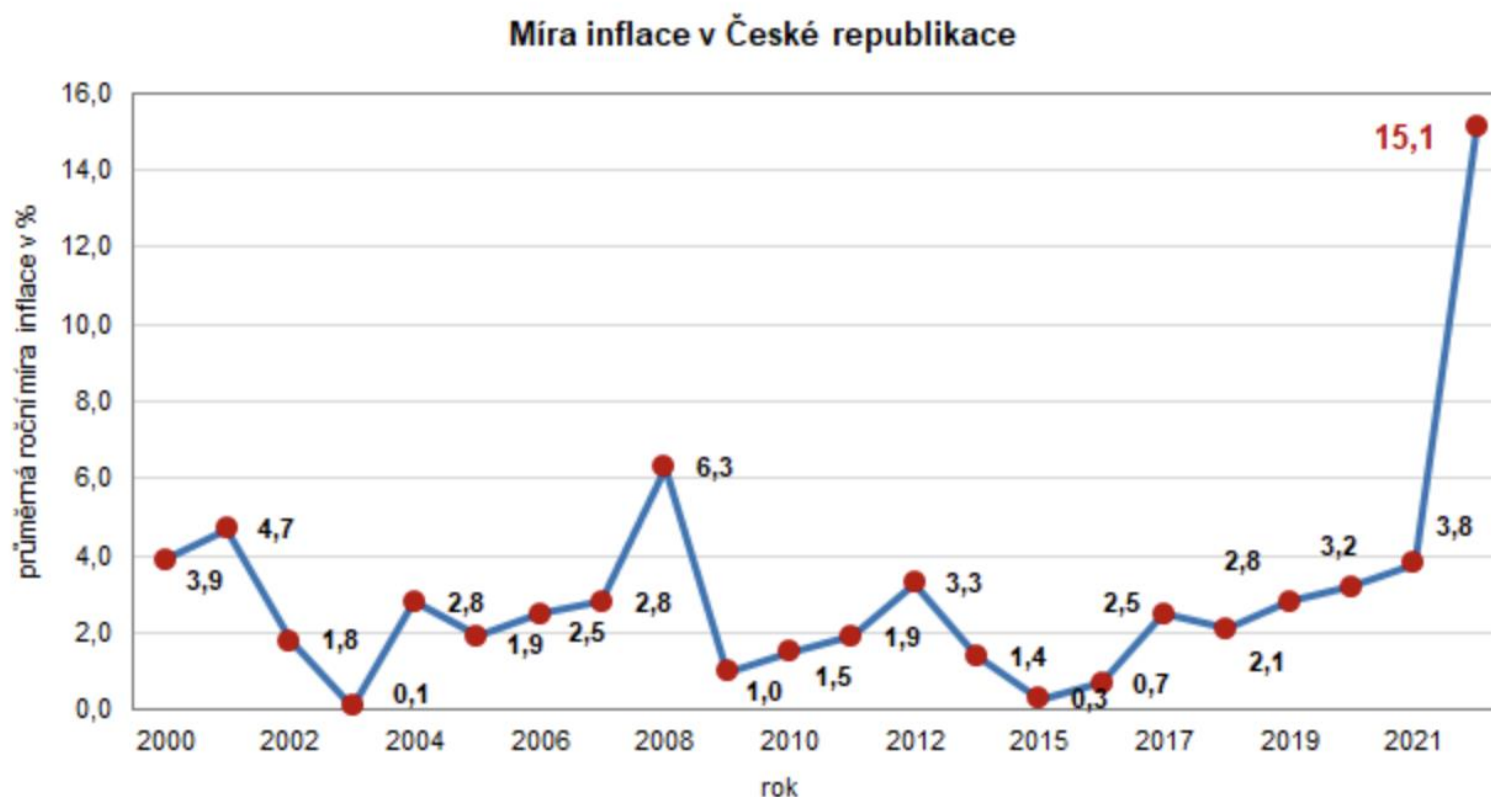
Zdroj: ČSÚ

PODÍLY JEDNOTLIVÝCH ZEMÍ NA CELKOVÝCH DOVOZECH ROPY DO ČESKA (%)

Zdroj: ČSÚ

Důsledky státních zásahů do české ekonomiky

Děkuji za pozornost

prof. Ing. Lenka Fojtíková, Ph.D.

+420 596 994 560

lenka.fojtikova@vsb.cz

www.vsb.cz